



# LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770  
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

## LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

*Rīgā*

*2021. gada 16. jūnijā*

Satversmes tiesa šādā sastāvā: rīcības sēdes priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

rīcības sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 88/2021), kuru iesniedzis [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

### **konstatēja:**

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 124. panta sesto daļu, 626. panta pirmo daļu un 630. pantu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 90., 92. un 105. pantam.

2. Kriminālprocesa likuma 124. panta sestā daļa noteic, ka kriminālprocesā un procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi attiecībā uz mantas noziedzīgo izcelsmi uzskatāmi par pierādītiem, ja pierādīšanas gaitā ir pamats atzīt, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme.

Saskaņā ar šā likuma 626. panta pirmo daļu izmeklētājam ar uzraugošā prokurora piekrišanu vai prokuroram ir tiesības pirmstiesas kriminālprocesā radušos mantisko jautājumu savlaicīgas atrisināšanas un procesa ekonomijas interesēs izdalīt no krimināllietas materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu un uzsākt procesu, ja pastāv šādi nosacījumi:

1) pierādījumu kopums dod pamatu uzskatīt, ka manta, kura izņemta vai kurai uzlikts arests, ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu;

2) objektīvu iemeslu dēļ krimināllietas nodošana tiesai tuvākajā laikā (saprātīgā laika periodā) nav iespējama vai tas var radīt būtiskus neattaisnotus izdevumus.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 630. pants nosaka: „(1) Izskatot materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu, tiesai jāizlemj:

- 1) vai manta ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu;
- 2) vai ir zināms mantas īpašnieks vai likumīgais valdītājs;
- 3) vai kādai personai ir likumīgas tiesības uz mantu;
- 4) rīcība ar noziedzīgi iegūtu mantu.

(2) Ja tiesa atzīst, ka mantas saistība ar noziedzīgu nodarījumu nav pierādīta vai mantas izcelsme nav noziedzīga, tā pieņem lēmumu izbeigt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu.

(3) Ja tiesa pieņem lēmumu izbeigt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu tādā kriminālprocesā, kas izbeigts uz personu nereabilitējoša pamata, tā papildus šā panta pirmajā daļā minētajam izlemj arī par mantas aresta atcelšanu.”

**3.** Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. –19.<sup>3</sup> panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

**4.** Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā juridiski pamatot, ka ir aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 626. panta pirmo daļu, uzsācis procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Ar pirmās instances tiesas lēmumu process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. Taču apelācijas instances tiesa, izskatot izmeklētāja sūdzību un prokurora protestu, nolēma atzīt Pieteikuma iesniedzēja finanšu līdzekļus par noziedzīgi iegūtiem un konfiscēt tos valsts labā.

**6.1.** Pieteikumā norādīts, ka Kriminālprocesa likuma 626. panta pirmā daļa ir pretrunā konfiskācijas bez notiesājoša tiesas sprieduma jēgai un būtībai. Tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības un šī norma neatbilstot arī Satversmes 1., 90. un 92. pantam.

Pieteikuma iesniedzējs ir citējis Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa direktīvas 2014/42/ES par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā normas, kā arī paudis savu viedokli par Kriminālprocesa likuma 626. panta pirmās daļas piemērošanu konkrētajā situācijā. Pieteikumā vairākkārt norādīts, ka Kriminālprocesa likuma 626. panta pirmās daļas neatbilstību Satversmei rada tieši tās piemērošanas prakse. Proti, Pieteikuma iesniedzēja argumenti par Kriminālprocesa likuma 626. panta pirmās

daļas iespējamo neatbilstību Satversmes 1., 90., 92. un 105. pantam pēc būtības attiecas uz izmeklētāja un vispārējās jurisdikcijas tiesas veiktu tiesību normas piemērošanu, nevis uz šīs normas iespējamo neatbilstību Satversmei. Tomēr Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumus (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 13. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-15-01 7. punktu*).

Tādējādi pieteikumā nav pamatots, ka Kriminālprocesa likuma 626. panta pirmā daļa rada Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 1., 90., 92. un 105. pantā noteikto pamattiesību aizskārumu.

**6.2.** Pieteikumā norādīts, ka Kriminālprocesa likuma 630. pants neatbilst Satversmes 92. pantā ietvertajam pamatojuma principam. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs vēlas, lai process par noziedzīgi iegūtu mantu noslēgtos ar tiesas spriedumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka viens no procesuālā taisnīguma un tādējādi arī tiesību uz taisnīgu tiesu elementiem ir pamatojuma princips. No Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertā pamatojuma principa izriet prasība ikvienā nolēmumā, kas tiek pieņemts attiecībā uz personu, obligāti norādīt tā tiesisko pamatu jeb atbilstošo tiesību normu, uz kuras pamata ir atrisinātas konkrētās tiesiskās attiecības (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-13-01 14. punktu*). Tomēr pieteikumā nav pamatots, ka Satversmes 92. pants un tajā ietvertais pamatojuma princips prasa pieņemt tādu tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram tiesa taisa spriedumu par noziedzīgi iegūtu mantu.

Pieteikuma iesniedzējs arī uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 630. pants neatbilst Satversmes 92. pantam tāpēc, ka tajā ir paredzētas vien tiesas tiesības izlemt jautājumu par rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu, nevis tiesības veikt mantas konfiskāciju. Turklāt tiesa, atzīstot Pieteikuma iesniedzēja finanšu līdzekļus par noziedzīgi iegūtiem un konfiscējot tos valsts labā, lēmumā neesot izlēmusi visus Kriminālprocesa likuma 630. panta pirmajā daļā noteiktos jautājumus. Tomēr minētie Pieteikuma iesniedzēja apsvērumi attiecas uz Kriminālprocesa likuma 630. panta interpretāciju un piemērošanu vispārējās jurisdikcijas tiesā. Kā jau norādīts iepriekš, Satversmes tiesai likumā nav noteikta kompetence vērtēt, vai vispārējās jurisdikcijas tiesa tiesību normas attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju piemērojusi pareizi.

Pieteikumā arī lūgts atzīt Kriminālprocesa likuma 630. pantu par neatbilstošu Satversmes 1., 90. un 105. pantam. Tomēr pieteikumā nav sniegts

juridiskais pamatojums tam, kādā veidā minētajās Satversmes normās noteiktās pamattiesības aizskar Kriminālprocesa likuma 630. pants.

Tādējādi pieteikumā nav pamatots, ka Kriminālprocesa likuma 630. pants rada Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 1., 90., 92. un 105. pantā noteikto pamattiesību aizskārumu.

**6.3.** Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 124. panta pirmā daļa neatbilst arī Satversmes 1., 90. un 105. pantam. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādā veidā minētajās Satversmes normās noteiktās pamattiesības aizskar Kriminālprocesa likuma 124. panta pirmā daļa. Tādējādi pieteikumā nav pamatots, ka tieši šī norma rada Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 1., 90. un 105. pantā noteikto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums par Kriminālprocesa likuma 124. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 1., 90. un 105. pantam, kā arī par Kriminālprocesa likuma 626. panta pirmās daļas un 630. panta atbilstību Satversmes 1., 90., 92. un 105. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

**6.4.** Pieteikumā norādīts, ka Kriminālprocesa likuma 124. panta pirmā daļa pārkāpj pušu līdztiesības principu un nevainīguma prezumpcijas principu. Tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to pieteikums par Kriminālprocesa likuma 124. panta pirmās daļas (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Satversmes 92. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

**7.** Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu iespēju nav.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, pirmās instances tiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu tika pārsūdzēts apelācijas instances tiesā, kuras lēmums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 631. panta trešo daļu nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta ceturtnās daļas pirmais teikums nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā saīsinātais apelācijas instances tiesas lēmums pieņemts [datums]. Vienlaikus tiesa saīsinātā lēmuma rezolutīvajā daļā noteikusi datumu, kad personai būs pieejams pilns tiesas nolēmums.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 633. panta otro daļu apelācijas instances tiesas lēmums stājas spēkā, kad beidzies termiņš tā pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā un lēmums nav pārsūdzēts. Apelācijas instances tiesas lēmums par noziedzīgu iegūtu mantu nav pārsūdzams (*sk. Kriminālprocesa likuma 631. panta trešo daļu*). Tādēļ tas stājas spēkā tā pieņemšanas dienā.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 568. panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa var pasludināt saīsinātu lēmumu, kas sastāv no ievaddaļas un rezolutīvās daļas. Tas neietver aprakstošo daļu un motīvu daļu, tostarp tiesību normas, pēc kurām tiesa vadījies, izlemjot lietu. Tādējādi procesa par noziedzīgi iegūtu mantu dalībniekam saīsinātā lēmuma pieņemšanas dienā vēl nav zināmas viņam piemērotās tiesību normas un argumenti, kādēļ tiesa tās piemērojusi.

Lai ikviens procesa par noziedzīgi iegūtu mantu dalībnieks pienācīgi varētu īstenot tiesības iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā, viņam jābūt pieejamam tādām lēmumiem par noziedzīgi iegūtu mantu, no kura šī persona var uzzināt viņai piemērotās tiesību normas un tiesas motīvus. Jāņem vērā, ka pilna tiesas nolēmuma pieejamības datums katrā lietā tiek noteikts individuāli. Savukārt tas nozīmē, ka procesa par noziedzīgi iegūtu mantu dalībnieka tiesības iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā kļūst atkarīgas no tādiem apstākļiem, kurus šī persona faktiski nevar ietekmēt. Tādējādi, lai nodrošinātu tiesiskās vienlīdzības principa ievērošanu, atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta ceturtās daļas pirmajam teikumam šādā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms nevis no dienas, kad pieņemts un stājies spēkā saīsinātais apelācijas instances tiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu, bet gan no dienas, kad personai kļuvis pieejams pilns attiecīgais tiesas nolēmums.

No pieteikuma, tam pievienotajiem dokumentiem, kā arī Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas izriet, ka pilns apelācijas instances tiesas [datums] lēmums Pieteikuma iesniedzējam kļuvis pieejams [datums]. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts [datums]. Tādējādi termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 92. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. pantam, jo nenodrošina personai tiesībām uz taisnīgu tiesu atbilstošas procesuālās garantijas. Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, arī procesā par noziedzīgu iegūtu mantu nedrīkst atkāpties no pušu procesuālās līdztiesības principa un nevainīguma prezumpcijas principa. Taču apstrīdētā norma to pieļaujot, jo nosakot zemāku standartu mantas noziedzīgas izcelsmes pierādīšanai.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu ir viens no sevišķā procesa veidiem kriminālprocesā, tas ir vērsts tikai uz kriminālprocesā radušos mantisko jautājumu atrisināšanu. Šajā procesā netiek noskaidrota personas vaina, bet gan tiek lemts par mantas noziedzīgo izcelsmi vai saistību ar noziedzīgu nodarījumu. Process par noziedzīgi iegūtu mantu ir vērsts uz konkrēta fakta noskaidrošanu un tā mērķis nav atzīt personu par vainīgu konkrēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 10 un 11. punktu*). Tā kā process par noziedzīgi iegūtu mantu ir izņēmums no mantisko jautājumu risināšanas kārtības pamata kriminālprocesā, šādam procesam var būt atšķirīgi noteikumi, kas vērsti uz ātru un efektīvu tā mērķa sasniegšanu (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu*).

Ņemot vērā Satversmes tiesas judikatūru par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu būtību un tā mērķi, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums, ka Satversmes 92. pants liedz likumdevējam noteikt atšķirīgu regulējumu attiecībā uz pierādīšanas pienākumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 92. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesa

**nolēma:**

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 88/2021), kuru iesniedzis [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Rīcības sēdes priekšsēdētāja

Sanita Osipova